

SOLT ÁGNES *

Közöny, bűn és bűnhődés

A legfiatalabb tézses története

Absztrakt

2011. év márciusától egy hosszú távú, 12 éves kutatás indult, amely a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték vizsgálatát állította fókuszba. Ők azok az elítéltek, akik életük végéig bizonyosan börtönben maradnak. A tézsesek megküzdési stratégiáit vizsgáltuk és azt az esetleges mentalitásváltozást, amely az évek alatt bekövetkezhet. Az évek során a fogvatartottak között is tudtunk bizonyos típusos vonásokat és megkülönböztethető túlélési stratégiákat megrajzolni, másrészt szembeötlő volt a bűncselekményükhöz való ellentmondásos és egymástól eltérő viszonyulás. Ebben a tanulmányban a legfiatalabb életkorban elítélt tézses férfi történetét ismerhetjük meg, aki az elítélésekor 25. életévében járt. A tíz éven keresztül tartó beszélgetéseinkből idézek. Ez segíti láttatni mind mentalitását, mind pedig a börtönévek alatti sorsa alakulását. Bepillantást enged egy másként, bizonyos értelemben gátlások nélkül élő ember szemléletébe.

Kulcsszavak: tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, emberölés, börtönbüntetés, érzelemmentesség

Abstract

Apathy, crime and punishment. The story of the youngest LWOP inmate

In March 2011, a long-term, 12-year study was launched, focusing people sentenced to life imprisonment without parole. These are the prisoners who remain in prison for the rest of their lives. We looked at the coping strategies of the offenders and the possible changes in mentality that might occur over the years. Over the years, we have been able to draw certain typological traits and distinguishable coping strategies among the prisoners, but also found strikingly contrasting and divergent attitudes to their crime. This study tells the story of the youngest male LWOP inmate, who was 25 years old at the time of his sentence. I quote from our conversations over ten years. This helps us to see both his mentality and the evolution of his fate during his years in prison. It shows the perspective of a man who lived differently, in a sense without inhibitions.

Keywords: life imprisonment without parole, murder, imprisonment, emotionlessness

---

* Dr. Solt Ágnes PhD, tudományos főmunkatárs, OKRI. ORCID: 0000-0002-0918-4964.

2011. év márciusától egy hosszú távú, 12 éves kutatás indult, amely a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt vizsgálatát állította fókuszba. A tézsesek megküzdési stratégiáit vizsgáltuk és azt az esetleges mentalitásváltozást, amely az évek alatt bekövetkezhet. Idővel erősödött a bizalmi viszony is kutató és fogvatartott között, amely a felvetődő témák körét és azok mélységét jelentősen megnövelte. Az évek során a fogvatartottak között is tudtunk bizonyos típusos vonásokat és megkülönböztethető túlélési stratégiákat megrajzolni, másrészt szembeötlő volt a bűncselekményükhöz való ellentmondásos és egymástól eltérő viszonyulás.

Ebben a tanulmányban egy tézses elítélt történetét ismerhetjük meg. A tíz éven keresztül tartó beszélgetéseinkből, az interjúkból idézem szavait, szerkesztve, amelyek így egy életúttá állnak össze, és segítik láttatni mind mentalitását, mind pedig a megélt börtönévek alatti sorsa alakulását. Mindez talán hozzásegít minket, kívülállókak ahhoz, hogy jobban beleláthassunk egy más-ként, bizonyos értelemben gátlások nélkül élő ember működésébe.

2006. szeptember 26-án déltájban ismeretlen tettes halálra késelt egy kisboltot üzemeltető férfit Szombathelyen, a Jászai Mari utcában. A „garázssori gyilkosság” néven emlegetett bűncselekmény ügyében végzett nyomozás években keresztül nem vezetett eredményre, dacára a helyszínen hagyott bűnjeleknek, az elkövető DNS-mintájának, és a körözési felhívásoknak. Az áldozat testén 57 késszúrászt azonosítottak. A nyomozó hatóság egy 30-35 év közötti férfit keresett. Évekig tartó nyomozás, több ezer oldal nyomozati anyag, számtalan kihallgatás után sem jutottak el az elkövetőhöz. Habár a bűncselekmény során megsérült a tettes is, hazafelé tartva az úton hagyott véryomokat nem sikerült végigkövetni.

2011. január 11-én késő este Szombathelyen, a Fiala Házak Otthonában újabb emberölést követtek el. Az áldozat egy középkorú nő volt. A nő testén számtalan késszúrás volt, fejét kalapáccsal törték be.

Az áldozat fia másnap anyja munkahelyét és nagymamáját is arról tájékoztatta, hogy anyja beteg, nagyon gyenge, hagyják lábadozni, ne keressék telefonon se. Ezt követően külföldre utazott barátaihoz, egy korábban megszervezett útra, amelyről ismerősei is tudtak. Anyagyilkosság.

A két emberölés párhuzamosságokat mutatott, amelyre a rendőrség azonnal felfigyelt. A feltételezett tettes lábmérete és testfelépítése egyezett. Az elkövetési mód, az indokolatlanul sok késszúrás hasonlósága és a brutalitás mértéke szintén szembeötlő volt. Kiderült, hogy az elkövető azonos. Z. Ádám az első emberölés idején 20 éves volt, áldozatát régóta jól ismerte, rendszeres vásárlója volt.

A második emberölést követően a rendőrség a sajtó segítségét kérte, kiadták a körözött férfi nevét, arcképét. Bejelentések érkeztek a tettes barátai, ismerősei köréből is. Z. Ádámmal az egyik ismerőse lépett kapcsolatba Skype-on keresztül,

a rendőrséggel együttműködve. A beszélgetés közben vágta fel az ereit. Az ismerős a rendőrök tanácsait követve húzta a beszélgetés idejét, közben a rendőrök bemérték az elkövető tartózkodási helyét. A szombathelyi rendőrök a fővárosiak segítségével fogták el végül. Az ajtót rátörve észlelték, hogy Z. Ádám saját magát is halálra akarja késelni. Az erei felvágásán kívül 10 késszúrást ejtett a testén. Súlyos, életveszélyes állapotban került kórházba.

A férfi búcsúleveleket írt, többek között ismerőseinek és a rendőrségnek is. Ebben beismerte anyja megölését, és mindenkitől bocsánatot kért.¹

Az elkövetőt végül tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés-büntetésre ítélte a bíróság, soha nem szabadulhat. Ő az, aki az összes közül a legfiatalabb korban kapott haláláig tartó büntetést. A férfi immár 13. éve tölti büntetését, jelenleg 37 éves.

Börtönbe kerülésétől 2020 év végéig összesen 20 alkalommal, alkalmanként átlagosan két óra időtartamban készítettem (kezdetben *Antal Szilvia* kolléganőmmel, majd aztán éveken keresztül egyedül) interjúkat. A többi tészes elítélttől sok vonásában különbözött. Intelligens, kedves, zárkózott, megfontolt, tiszteltető fiatal férfiként viselkedett minden alkalommal. Plasztikusan és érthetően mondta el történetét és beszélt érzéseiről, illetve azok hiányáról a véres bűncselekmények kapcsán. Hogyan történhetett? Mit érzett közben? Hogyan éli jelenleg életét? Mit gondol magáról, az életről, a jelenről és a jövőről?

Előélete

”

Édesanyám nevelt négyéves korom óta. Szüleim elváltak, és faterral nem is nagyon tartottam a kapcsolatot. 14 éves koromig csak-csak, utána meg már egyáltalán nem, talán évente egyszer. 14 éves koromig kéthetente csak vasárnapi apuka volt, eljött, kocsival elvitt a családjához, visszavitt hétvégén, vasárnap, aztán ennyi. Ez 14 éves korom után megszakadt. Apám rokonságával 14 éves koromig tartottam a kapcsolatot, édesanyám szüleivel meg nagyon jó viszonyban voltam, a nagymamám még ma is az egyetlen egy kapcsolattartóm. Most is nagyon jó a viszonyunk.

Anyám minőségellenőr volt egy használt nyomtatókazettákat gyártó cégnél. A tanulás az fontos lett volna neki, nekem már nem annyira, azt próbálta megkövetelni, egy ideig ment is valamilyen szinten, utána belátta, hogy saját magának tanulok, magamra vessek. Kiegyensúlyozott gyerekkorom volt. Volt biciklim, Adidas cipőm, szerintem másra akkor nem volt szükségem.

¹ A bűncselekmények összefoglalása a Nyugat.hu hírportál 2011. január 17-én megjelent cikke alapján. https://www.nyugat.hu/cikk/anyagvilkos_olt_ot_eve_garazssoron

Tizenhárom éves voltam, amikor nagymamám és nagyapám falura költöztek, azelőtt egy egyszintes társasházban laktunk, ők voltak az elsők, mi meg a földszinten. Ettől is szoros volt a kapcsolat. Amikor édesanyám elment a barátjával, én meg ott maradtam a nagymamámékkal, az jó időszak volt. Egyetlen unoka voltam, amit kértem mindig megkaptam, azt csináltam, amit akartam. Amikor a ház ablakát kitérítettem egy focilabdával, az se volt baj, nem baj kisfiam, megcsináltjuk.

Voltak olyan munkahelyek, ahol tudtam netezni, ha nem látta a főnök, akkor elkezdtem. Így eltelt a munkaidő, de hát ők is rájöttek, hogy a munkamorálom az nem az igazi, és a teljesítménnyel is adódnak problémák, úgyhogy nem sokáig tűrtek meg.

Tizenkét évig dohányoztam, három évig fűveztem. Iskolába szerettem járni, csak tanulni nem. Egy megbecsült szakmám van, víz- és központifűtés-szerelő a végzettségem.

Anyámnak volt egy barátja, nem szerettem. Kölcsönös tartózkodással viseltetünk egymás felé. Azért nem tekintettem nevelőapámnak. Ő úgy fogalmazott, hogy reméli, hogy most lát utoljára, és hogy reméli, hogy bent fogok elrohadni.

A *Kurucinfót*² szeretem. Sokszor csak nevettem rajta, de volt benne igazság is. Nem tartom magam rasszistának.

Nagyapám legfinomabb megjegyzése bekerülésem után az volt, hogy »a kemény munkád megtérült«. Ő alapból is beteges volt, de szerintem közrejátszott ez az egész történet is abban, hogy meghalt. Igazán kint sem találkoztam a családból emberi érzésekkel, de a nagymamám felől folyamatosan érzem. Nagymamámát bántják »jóakarók«, hogy tartja velem a kapcsolatot, de azért is tartani fogja, én vagyok az egyetlen unokája.

Úgy érzem, hogy szeretett édesanyám, de az is lehet, hogyha most visszamenénk, mondjuk négy évet, mást mondanék, mint most. Nagyon-nagyon nehéz elvonatkoztatni az utóbbi két és fél évtől, a letartóztatásomtól kezdődő időszakról. A nyomozás során történetektől, akár a bíróságon történetektől, és attól is, hogy börtönben vagyok. Most úgy érzem, hogy szeretett anyám. Két és fél éve valószínűleg azt mondtam volna, hogy nem.

Nagymamám kisfiamnak hívott. Ő igazából anyám barátját okolta az egész dologért. Azt mondta, hogy ő benne a hibás, nem pedig én.

Én egy hihetetlenül nyugodt ember voltam ott kint, és úgy érzem, itt bent is az vagyok.

Az iskolában volt egy feladat, amikor egy saját magad által írt történetet kellett írni regény formában, akkor negyedikes lehettem. Volt egy dinoszauruszom és az kivégezte az egész családot, de engem nem. Akkor ezt azzal magyarázta a tanár, hogy az érzések munkálkodnak bennem, és az édesanyám ellen fogok fordulni. Ott persze még nem volt tudatos. Egy teljesen átlagos kisfiú voltam. Sem az öltözködésem, sem a viselkedésem nem tért el az átlagostól. Közönyös voltam a körülöttem lévők többségéhez. Voltam vagy 14 éves, ott volt a nagyapám, nagyanyám. Nagyapám éppen szívrohamot kapott. Nagyanyám nagyon meg-

² <https://kuruc.info/>

ijedt, nem tudott telefonálni se, én hívtam a mentőket, teljesen nyugodt hangon elmondtam, hogy hol vagyunk, mit történt, és mire panaszkodik. Volt nagy sírás-rívás, hogy mi lesz a papával, közben én meg nem is könnyeztem meg. Teljesen kívülről fogtam fel. Teljesen nyugodt, higgadt maradtam. Ezt teljesen természetesnek vettem.

Az első bűncselekmény előtt, nem azt mondom, hogy egy nagy társasági ember voltam, de elmentem reggel iskolába, és este 10-kor mentem haza, addig csajokkal voltam, meg haverokkal, nagyon keveset voltam otthon. Azt követően lassan befordultam. 20 éves voltam.

Édesanyám megölésekor huszonnégy voltam. Előtte nem kötött le ennyire a számítógép. Nagy ritkán akkor is volt, hogy egy-két napot nem mentem suliba, mert játszottam, de ezek csak nagyon ritka alkalmak voltak.

Bűncselekményeiről és az ítéletről

”

Hasonló volt mindkét eset, mind a kettő késelős volt. Bár az elsőnél 57, az édesanyámnál meg 32 késszúrás volt. Az első egy kitervelt dolog volt, de nem így képzeltem el. Mindkétszer azt hittem, hogy megszűrom, és meghal. Aztán ugye mindketten védekeztek, és utána már nem lehetett visszafordulni, hogy bocsánat.

Az első cselekmény időpontjában húszéves voltam. Én ott laktam gyakorlatilag az esettől 100 méterre. Akkor még, 20 évesen, folyamatos volt a különböző drogok kipróbálása, kellett a pénz, másképp nem tudtam volna szerezni. Hoztam egy nagyon rossz döntést és belementem egy olyanba, aminek nem ez kellett volna, hogy a vége legyen. Pénzért öltem. Azért kellett megölni, mert az áldozat ismert engem, és nekem eszembe se jutott, hogy símaszkot vegyek fel vagy állcázzam magam.

Az első gyilkosság előtt tizennégy éven keresztül jártam át ahhoz az emberhez, de nem tudtam a nevét sem, én csak »garázkocsmásként« ismertem, később tudtam meg, hogy hogy hívták. Mindig csak 'jónappal köszöntem, ennyi. Az előzmény az volt, hogy elkezdtem fogadgatni, tippmixen és különböző sportfogadásokon, és ez több kiadást teremtett, mint amennyit be tudtam hozni máshonnan. Ez ugye olyan szerencsejáték, amin veszíteni szoktak az emberek, és kértem kölcsön, igaz nem sokat, csak húszezer forintot, pont édesanyámtól. Megint csak az én hülyeségem volt, hogy nem volt erőm megmondani, hogy ezt is elbuktam, és nem tudom ezt a tartozást visszaadni. Ez vezetett el ahhoz, hogy nem láttam más kiutat. Fel sem merült bennem más lehetőség, de hogy miért pont így – hogy odamenjek símaszokban –, azt nem tudom. Én azt nagyjából felmértem, mert mellettünk is volt, meg ez kisváros, és azt nagyjából mindenki tudta, hogy ő uzsorázással is foglalkozik, és ezért általában szokott lenni nála pénz. Igazából ennyi volt, és így alakult. A filmekből néztem, hogy történik ez, máshonnan nem tudtam. Teljesen más lelkiállapotot vált ki az, amikor egy ember védekezik, nem pedig csak úgy meghal egy szúrástól, mint a filmekben. Sajnáltam közben – de nem tudom mennyire őt sajnáltam,

nem tudom, hogy őt vagy inkább saját magamat. Na, most aztán jó nagy szarban vagyok, gyakorlatilag ennyi volt.

Onnét 500-600 ezer forintot vittem el, visszaadtam édesanyámnak a tartozásomat. Vettem magamnak pár ruhát, cipőt, füvet, és szépen fokozatosan nem egyszerre, szépen lassan.

Az ember segítségért kiáltott. Régebben birkózó volt, hiába volt idősebb ember, így is másfél fejjel volt magasabb nálam, és volt vagy 120 kiló. Nem is tudom, hogy mertem nekimenni. Talán egy kicsit beszűkültem, nem láttam, hogy ez így folytatódhat, ez csak egy út volt.

Kb. két hónappal előre tereltem ki, volt akkor egy fogadásom, ami bejött, de akkor megfogadtam, hogy ha nem jön be, akkor megteszem. Nekem semmilyen rendőrségi dolgom nem volt addig, pont ezért is volt a nyomozóknak a legfőbb problémájuk, hogy ha én egyszer ilyet csináltam, akkor tuti, hogy előtte is csináltam már ilyet, vagy rablásokban részt kellett volna vennem. Különben részt vettem egyben, de ott meglett az elkövető, nekem nem lett benne részem. Azt is mondták, hogy olyan nem lehet, hogy eddig nem csináltam semmit. Azt tudom mondani, hogy talán kilátástalannak tűnt az egész, meg talán a megfelelés, hogy mindenképpen vissza tudjam adni édesanyámnak azt a pár ezer forintot, amit kölcsönkértem tőle.

Az első egy-két hétben féltem hazamenni, már a következményektől féltem. Amikor először hazamentem, az egész utcában lekapcsolták a rendőrök a közvilágítást és akkor teljes sötétségben hazamentem. Gondoltam itt a vége, hazamentem és vártam, hogy lerohannak a kommandósok, de nem ez történt. Talán egy hét után nyugodtam meg, mert valamennyire tisztában voltam azzal, hogy maga a nyomozás milyen irányba ment.

Egy fegyvert jóval nehezebb beszerezni, mint a jelen esetben egy konyhakést. A Btk.-ban is van, hogy különös kegyetlenséggel elkövetett emberölés, és ezzel egyet is értek, mert hát ott voltam, de előtte nem fogalmazódott meg bennem, hogy ez ilyen szörnyű lesz. Olyan naivsággal mentem, hogy egy szúrás és kész. A garázskocsmáshoz háromszor mentem vissza. Először cigit vettem vagy energjaitalt, már nem is tudom, akkor nem volt hozzá bátorságom; másodsorra úgy érzem, lett volna, csak bent volt egy vevő, akkor ugye el kellett mennem; és harmadjára volt szabad a pálya. Az történt, hogy vittem magammal a gyilkos fegyvert, de az kiesett útközben a nadrágomból. Visszafutottam érte és úgy mentem haza. A rendőrkutya csak azt érezte, hogy onnan visszafordult az elkövető, onnan már nem tudott eljutni a szagminta alapján hozzám, ezért nem kaptak el. Aztán az megint más kérdés, hogy ha akkor leültetnek, kapok tizenegynéhány évet, így viszont... Lehet, hogy ez volt a cél, hogy ide kerüljek, de ezt már csak a túloldalon tudom meg. Nem szoktunk a bűncselekményről beszélni, egyáltalán nem is gondolok rá. Mintha meg se történt volna.

Nem tudtam, mennyit kaphatok érte. Igazából a két fogalommal se voltam tisztában, hogy mi a lopás és a rablás közti különbség. A büntetési tételekkel meg végképp nem, mert nem is foglalkoztam vele. Semmit. Visszatérve, akkor ez egy egyszerű megoldásnak tűnt, meg könnyebbnek, gyorsabbnak, és több pénzt hozó dolognak tűnt.

Magán azon, hogy milyen lehet embert ölni, azon nem is gondolkodtam. Úgy képzeletem el, hogy bemegyek, meghal, és kész, »minden szép és jó«, én meg elbattyogok, mint a király a fehér lovon. Később jött a megdöbbenés, hogy ez mégse így működik. Az meg, hogy miért, arról fogalmam sincs. A négy év alatt talán kétszer, ha eszembe jutott, hogy hoppá, én ilyet is tettem, az első után.

Én úgy tudtam, hogy nem tudja senki, hogy ezt én követtem el. Aztán kiderült, hogy édesanyám tudta... De ő nekem nem mondta. Nekem nem szólt egy szót sem, és nem is érezte velem. Én ezt csak akkor tudtam meg, amikor ő már nem élt. Egy barátja vallomásából. Szerintem az egész életemen változtatott volna, ha tudom, hogy édesanyám tudta, hogy én követtem el azt a gyilkosságot. Az mindenben változtatott volna. De nem tudtam, már csak akkor derült ki, amikor meghalt. Két lehetőség lett volna előttem: vagy nagyon megváltoztam volna és rendes, normális, munkaszerető ember lett volna belőlem, tehát bejár dolgozni, nem mond fel egy hónap után, mikor neki tetszik, a másik lehetőségem meg ugye az lett volna, hogy a másik irányba, tehát hogy még jobban belecsöppenek, és akkor... akkor most már minden mindegy. Az biztos, hogy minden megváltozott volna, nem valószínű, hogy itt kötöttem volna ki. Lehet, hogy ez a sorsom, ez van megírva.

Édesanyámmal felindultság volt, nem az, hogy előre kiterveltem, de így utólag tudom, hogy nem így kellett volna. De az hirtelen felindultságos dolog volt, és nincs ilyen módon semmilyen hasonlóság. Itt is a sok késszúrás a félelem miatt volt, így ennyi hasonlóság van. Itt is volt öt másodperc, amikor arra gondoltam, hogy mit tettem, de utána már nem lehetett abbahagyni. Talán a szégyenérzet, de akkor már nem volt visszaút. Én annak (édesanyja megölésének) már úgy is álltam neki, hogy én megölöm magam, nekem az fel se merült, hogy nem. Elmentem egy hétig jól érezni magam előtte. Tél volt, depressziós voltam, rossz hangulatom volt, és nem láttam értelmét az életnek. Az, hogy édesanyámat megöltem, az egy eszköz volt ahhoz, hogy ki tudjak menni a barátnőmhöz. Csak úgy tudok kimenni, ha előtte, illetve magam után fölvetem az egészséget. Igazából én Helenával akartam minél többet lenni, és nem feltétlenül a játékkal, az csak egy nagyon pozitív mellékes dolog volt. Édesanyámnál már tudtam, utána, hogy meg fogok halni, tehát hogy öngyilkos leszek. Egy hétig minden este úgy feküdtem le. Az egy hét alatt nem tudtam aludni, csak pár órát. Azon gondolkodtam, hogy meg kell magamat ölni. Nem azon, hogy mit tettem anyámmal. Valami hiányzik belőlem.

Mielőtt rám törtek a rendőrök édesanyám halála miatt, magamat többször hasba szúrtam. Nem éreztem semmit. Az adrenalin annyira felment bennem, hogy semmit nem éreztem. Emlékszem arra, amikor betörök az ajtót, amikor visznek le. Én már aznap este, amikor eldöntöttem, hogy öngyilkos leszek, felhívtam a barátnőmet, mondtam neki, hogy nem tudok tovább élni. Elbúcsúztam tőle.

Az a helyzet, hogy nehéz eljutni arra a lelki pontra, amit én csináltam, én magamba szúrtam a kést, ahhoz nagyon nagy elhatározás kell. Jóval nagyobb, mint az emberöléshez. Azt gondoltam, elég az, hogy a hasamba párat beszúrok. Semmit nem éreztem. Azt hittem, hogy elvérzek szépen lassan. Amikor felébredtem, azt éreztem, hogy a kezem be van dagadva, háromszorosa volt a tenyerem

a mostaninak, és azzal voltam elfoglalva. Mert ki voltam bilincselve. Ez műtét után volt már. Amikor befektettek az intenzívra, ott.

Már nem bánom, hogy akkor nem sikerült az öngyilkosság. Két hónap kellett ahhoz, hogy ne bánjam. De amikor a rendőrségi fogdáról kikerültem, utána azt mondtam, na, akkor ez az élet jön, még egyszer biztos, hogy nem próbálok meg. Kizárt dolog, hogy én öngyilkos legyek. Tuti.

Az, hogy a nyomozati anyagban mi van, mi nincs, meg a vallomás, ott egyértelmű, hogy próbáltam szépíteni saját magam szerint a dolgokat, készülve arra, hogy a bírósági tárgyaláson mi fog elhangzani. Másképp fogalmaztam volna egyértelműen, ha csak egy bizonyos kis kör hallja azt a történetet, de akkor már tudtam, hogy nagymamám mégiscsak ott van nekem, azért másképp kell fogalmazni. Másképp jön le egy külső szemlélő számára, mintha teljesen a valós igazságot mondjuk el. Azt tudom, hogy a szakértői véleményben volt egy mondat, hogy gyakorlatilag újabb bűncselekmények elkövetésétől csak a közvélemény negatív kritikája, a megszegyenüléstől való félelem tart vissza. A nyomozó kérdezte tőlem állandóan, hogy mit sajnálok, mit vesztettem kint, és mondtam, sok mindenfélét. Akkor a nyomozó azt mondta: *»látja, magával ez a probléma, hogy egyszer sem mondta, hogy az édesanyját«* – és ebben teljesen igaza van. Valószínűleg nem tudom felfogni ennek a jelentőségét, ez valamilyen agyi működésben való hiba lehet.

Inkább áldozatnak tartom magam. Áldozatnak tartom magam, az ítélet súlyát tekintve mindenképpen. Igazából nincs értelme hóbörögni vagy lázadozni, mert csak mi jöhetünk ki belőle rosszabbul. Bele kell törődni és úszni az árral.

Én lezártam, nem gondolok a bűncselekményre. Persze arról eszembe jut, hogy körbenézek, meglátom a rácsos ajtót, és rájövök, hogy hol vagyok, de amúgy nem. Nem gondolok arra, hogy ténylegest kaptam, hogy egész életemet itt fogom leélni. Muszáj valamennyire előre gondolkodni. Bízunk abban, hogy az európai normáknak megfelelően talán megfelelnek, és nem lesz tényleges életfogytiglan.

Van egy történet, az alapja a karma. Egyszer-egyszer komolyabb hangulatomban vagyok és belegondolok abba, hogy mi és miért történt. Én megöltem első alkalommal a garázsost, ott elveszítette gyakorlatilag két vagy három gyerek az édesapját, a feleség a férjét, és ezután gyakorlatilag ugye saját magam elvettem magamtól az édesanyámat és a fateromat is, tehát... Gyakorlatilag visszakaptam, amit tettem, bár az utána következő két hétben akkor is inkább az volt bennem, hogy most mi lesz, hogyha lebukok. Ha nem követem el édesanyámon a gyilkosságot, nem is kaptak volna el, mert igazából annyira tévúton jártak.

Benti életéből

”

2013

2011. január 21-én kerültem be, akkor még csak kinti, civil kórházba, de akkor már sejteni lehetett, hogy az utam ide vezet. Aztán a tököli rabkórház, aztán szombathelyi bv. intézet, aztán október végétől Szeged. Most 26 éves vagyok.

A barátnőmnek elmondtam, hogy 2006-ban mi történt, de nem is törődött vele, azt mondta nem baj; nem baj, lesz erre is megoldás, van ügyvéd, meg bejön ő is, segíteni fog. Ő csak sírt folyamatosan, de szerintem azt fel se fogta – ahogy én sem – akkor még. Ő is sírt, én is könnyeztem.

Nagymamám nem tudja, csak bízik benne, hogy nem én követtem el. Talán ő az egyetlen ember, aki a jogerős ítélet után sem adta föl teljesen a reményt abban, hogy nem én vagyok, aki megölte a lányát. Csak levélben beszélünk. Szóban nem, nekem az rossz lenne. A levelezésnek is csak a mamám miatt van értelme. Ha tudnám azt, hogy neki fájdalmat okozok azzal, hogy levelet írok, vagy hogy neki levelet kell írnia nekem, akkor lehúznám a kapcsolattartásról. Ez nem miattam van, nem azért a kis csomagért, amit kapok tőle, vagy pénzt, hanem azért, hogy neki legyen egy kicsit jobb és reménykedhessen. Egy kicsi táptalajt adok neki, mert úgy érzem, hogy ő még ezért is él, ő még reménykedik.

Keveset gondolok anyámra, tudatosan. A kinti életre még kevesebbet. A bűncselekményre nem gondolok. Az emlékekkel mindig úgy voltam, hogy el kell temetni. El kell foglalni mindig magam. Tévén kívül sok beszélgetéssel, meg azért telik az idő. Sokáig éreztem úgy, hogy megáll az idő itt bent.

A körülményekkel nincs bajom, az ember mindenhez hozzászokik egy idő után, ehhez is hozzá lehet szokni. Szerintem be lehet úgy állni a börtön ritmusára, hogy van egy bizonyos napi menetrend, amibe be kell épülni. Sokan nem mernek nyíltan beszélni, de én mit veszíthetek? Most nem érzem még úgy, hogy megunnám. Még érdekel pár dolog. Kint rengeteg könyvet nem olvastam, nem volt időm. Hallottam, hogy itt 22.000 kötetes könyvtár van, igazából egy darabig el leszek. A tévét is nézegetem.

Az internet rettentő módon hiányzik, de már hozzászoktam, hogy nincs. Furcsa volt, mert ugye kint elképzelhetetlen, hogy egy nap ne netezzek legalább 10 órát. Volt egy netes játék, amit így nagyon komolyan vettem sajnós. Három éven keresztül ment ez így, amíg be nem kerültem.

Mikor megkaptam az ítéletemet első fokon, rám néztek, hogy hoppá, itt van egy hatvan kilogrammos gyerek, aki nem is agresszív, akkor ezt azonnal meg kell csicskáztatni. Aztán mondtam, hogy oké, lehet próbálkozni gyerekek, nekem vezetni valóm nincsen.

Nem akarok mással kapcsolatot, csak nagyanyám van. Igazából nekem még a mama is terhes, nem is terhes, hanem inkább rossz. Rossz az, hogy kintről értesülök arról, hogy neki milyen rossz, és én nem írhatom le neki azt, hogy itt bent nekem se jó. Inkább egy lelki támaszt igyekszem nyújtani neki, ez egy komoly cél

egyébként. Nem tehetem meg, hogy ne segítek neki, miután elvesztette a férjét, a lányát, hiába vesztett el engem is gyakorlatilag, de teljes mértékben azért mégse. Azért legalább levél formájában ott vagyok.

≧ ≦

Most már azt mondom, hogy egy halálbüntetés jobb lenne az itt élőknek. Magamat kivinném egy darabig még, de ha azt nézem, hogy a következő harminc évet itt töltöm, akkor lehet, hogy változni fog a véleményem. A mostani helyzetemet figyelembe véve még azt mondom, hogy van értelme az életnek, még ha nem is túl sok.

Egyedül vagyok, így remekül is. Pont tegnap költöztünk át, a zárkatársamat elvitték. A zárkatársammal két hónap együttélés azért erősen megviselt szellemileg. Furcsa ilyet mondani, tudom, hogy én is tézises vagyok, de az olyan embert, mint ő, nem szabad kiengedni, nincs mese. Annyi elfojtott agresszió, indulat volt benne, amit rám zúdított, lehetett érezni a testbeszédén. Ő elismerte a bűncselekményét, de ő azt tartja, hogy ettől függetlenül egy jó ember. Remélem, hogy én tizenegynéhány év után nem leszek ilyen. Ennyiből mindenképpen jó volt ez a két hónap, hogy melyik útra nem szabad lépni.

Nem akarok napi rutint. Mindenképpen össze-vissza szeretném a dolgaimat végezni. Nem fogok a saját magam által kitalált rendszer által élni.

Hűvös távolságtartás jellemzi leginkább az ittlételemet, és a többiekkel lévő kapcsolatomat. Nem azt mondom, hogy nem beszélek senkivel, de ha bárkit választanom kéne, akkor bajban lennék, hogy kivel lennék szívesen a zárkában. Nem sétálok, jobb ebben a mikroklímában lenni és nem találkozni a többiekkel. Ameddig lesz könyv, meg lesz tévé, addig így tudom ezt csinálni.

Most az utolsó könyv, amit jelenleg is olvasok – ha éppen nincs munka, akkor olvasnám is –, az *Márqueztól az »Azért élek, hogy elmeséljem az életemet«*. Nagyon-nagyon jó könyv, tetszik. Tolsztoj is, elkezdtem művelődni a magam kis szintjén.

A nagymamám, aki nagyon hiányzik, idézőjelesen a család, csak ő. Igaz a lányok is hiányoznak, de hát ez a börtön velejárója. Igazából a nagymamának is nagyon nehezen tudok akármit is írni. Általában amit ő leír, az otthoni dolgokat, arra reflektálok, megírom a véleményemet, aztán így megtelik legalább egy oldal. Persze próbálok szép nagy betűkkel írni... Bekerülésem után egy hónappal a nagypapám meghalt, azóta egyedül van a kutyájával. A kutya a legjobb barátja. Nagymamámmal kapcsolatban: én inkább meg tudnék barátkozni azzal a gondolattal, hogy nem írok neki. Szerintem neki nehezebb lenne. A kapcsolatfelvételt is ő akarta. Ő jött be a rendőrségre is, én úgy voltam vele, hogy senkivel nem akartam a kapcsolatot tartani. Akkor elkísérte a faterom is, de ő később lemorzsolódott.

Azon gondolkoztam, hogy felvegyem-e vele a kapcsolatot, kiküldtem egy másik kapcsolattartóit, de igazából a volt barátnővel így két év után igazán érdekes lenne felvenni a kapcsolatot. Leginkább az elutasítástól félek. Igazából nem akarom senkitől se azt hallgatni, hogy mit tettél?! Miért tetted?! Ha beleképzelem magam egy fordított helyzetbe, akkor előbb-utóbb fölmerülne a kérdés, hogy miért? Hogyan? Mi okból tetted? Amire én nem biztos, hogy felelni akarok.

Én örülnék is neki, ha azt mondanák, hogy nem mozdulok ki innét többet. Csak a tátikán ugye adják be a kaját, meg még a spájzolás menjen. Nem hiszem,

hogy begolyóznék. Tartom magam annyira erősnek. Ez szerzetesi életmód, korán fekvés, korán kelés, igazából így elmegy. Amiket odakint eszembe sem jutott, hogy elolvashatnám is akár, azokat itt most próbálom pótolni, bár a lemaradás elég nagy, de igazából a következő évtizedek így elmúlnak.

≧ ≦

Pont ott voltunk az első zárkában és hallottuk, hogy felakasztotta magát egy ember. Nem hatott meg, igazából nem ismertem, de az mindenképpen megnyugvással töltött el, hogy plusz egy helyet kaptunk.

Egyben azért igaza volt a zárkatársamnak, ő azt mondta, hogy minden nap egy háborút kell vívni, és mentálisan bírni kell a folyamatos feszültséget, amit igazából az itteni örök okoznak.

Próbálnak mindenképpen valamilyen szinten provokálni. Volt az az amerikaifutball-film, a »Minden héten háború«: nekünk itt minden nap háború. És meg kell vívni, és ez nagyon jó cél is, és 6:45-kor megvolt a váltás, és akkor ezt a napot is túléljük. Tehát reggel 6:45-kor kezdődik a következő nap. Jópofa dolgoznak tartják, rúgjunk bele egyet, úgyis elvették már tőle a szabadsághoz való jogát, akkor rúgjunk bele még egyet. Igazából ezt kell túlélni. Valaki nagyon okosan kitalálta, hogy egyikünknek se legyen olyan, hogy pihenni lehet, tehát az éberségünket folyamatosan fenntartják.

2014

Meg kell nézni, milyen az, aki 30 évet leült. Én egy-két olyan embert láttam már szállításban, aki 21 éve bent van, ránéztem, és ahogy beszélt meg minden, végignézve az egész emberen, borzasztó. Belegondolva, hogy én is ilyen leszek, Atyaisten! 28 éves vagyok, és 4 éve vagyok bent. Most, amennyire fontosnak érzem a testmozgást, abban sem vagyok biztos, hogy majd le tudnék innen menni a lépcsőn segítség nélkül, lifttel kéne, 30 év az rengeteg. A 25 vagy a 20, azt mondom, még jó, de a 30, az sok. Ha változtatnak is, azt valószínűleg a törvényhozók is tudni fogják, hogy ha 5 évet hozzá lehet dobni, csak elhullik közbe.

Én hiszek abban, hogy valamikor szabadulni fogok, csak úgy vagyok velem, hogy húsz évet mindenképpen le kell ülni, ahhoz meg van még tizenhat évem, a többieknek viszont mennyi van? 2065-re már a tudatot is átmentik egy külön számítógépre, és azt egy külön diszken vissza egy robotba... Én most vagyok 28...

Most tele vagyok munkával. 400 forintért ezer darab dobozt kell hajtogatni. Reggel 7-től este 11-ig csinálom.

2015

Az, hogy felakasztotta magát a Z.³, teljesen érthető ennyi idősen. 53 éves volt, ahogy a hírekben hallottam, csoda, hogy eddig bírta. Honvágya volt. Nem voltam vele semmilyen kapcsolatban. Évente találkoztam vele az idióta parancsnoki fórumon, és

³ A Szegedi Fegyház és Börtönben, a hosszúidős speciális részlegen (HSR), 2015 tavaszán E. Z. fogvatartott önakasztást követett el a zárkában.

akkor láttam, hogy ő még él. Ez egy normális döntés volt. Azért is, mert talán őt nézte le legjobban az egész közösség, gyakorlatilag ő tudta meghozni ezt a döntést.

≧ ≦

Én nagyon örülnék neki, ha egyszemélyesbe kerülnék, elélegélnék életem végéig. Vagy amíg azt nem mondják, hogy viszontlátásra. A kamera nem érdekel. Muszáj, hogy bizonyos dolgok leperegjenek az emberről, amit kint a szívével nem igazán fogadna el normálisnak az ember, mert különben gond lenne.

Öt percem van naponta telefonálni, de az elég is. Nagymamám van csak, ő tud mesélni. Nekünk innen nagyon nehéz olyat mondani, ami már akár egy hónap múlva ne lenne snassz és megszokott. Gyakorlatilag a február és a június között az a különbség, hogy februárban még hideg van, júniusban meg meleg. Nagyon nehéz olyan témát találni, amit el is lehet mondani, mert azért vannak olyanok ugye, amit nem lehet.

Amíg körbe nem jön a nevelő, addig alvás, pihenés, fürdés, foglalkoztató, kajálás, eljön a 11 óra, aztán a kajálás utáni szieszta. Délben 12.40-kor van a váltás, aztán már délután kinek van kedve bárhova is menni. Tök jó. Én szívesen mennék Pestre, egyszemélyesbe, az biztos. Ha hosszú távon lehetne maradni. Ha azt mondanák nekem, hogy a következő 15 évben maradhatok ott. Ennyi. Muszáj alkalmazkodni. A mi érdekeink nem számítanak semmit se, ha a bv. érdekei pont egybeesnek a mi érdekeinkkel, akkor tök jó.

Azt nagyon bírom, hogy itt mindenki milyen vallásos lesz. Kint úgy kéne beza-
varni a templomba, mintha tüzes vassal égetnék.

Az nagy érvágás, hogy az új elvonások miatt mi is 3000 forintból gazdálkodhatnánk, ha nem kapnánk otthonról pénzt. Eléggé szűk lenne az eklézsia, ha ez maradna csak. Én nagymamámtól kapok. Az eléggé gáz lesz, ha már nem lehet vonalas telefonról beszélni, mert nekem az dupla annyi lenne, ugye most 40 forintért beszélek, a mobil meg 80 forint. Azért az nem lenne mindegy. Gyakorlatilag a teljes fizetésem erre menne el.

A nagymamámnak fontosabb lenne, hogy találkozzunk. Nekem rosszabb lenne, azt tudom, hogy nekem rossz lesz, de ha neki jobb, akkor oké, találkozzunk. Az jó, hogy látom, talán utána már sohasem, olyan ambivalens érzéseket kelt bennem.

2016

Nekem ez olyan, mint egy kis sziget, gyakorlatilag. Hogy néha hallok elmenni itt hajókat, és messziről integetek nekik, nekem ez tökéletesen megfelel. Sétálni nem járok. Az elv, hogy nem járok. Nem kell arra várni, hogy mikor megyek föl sétálni, meg hogy ők eldöntsék, hogy akkor én ki vagyok írva, meg máshoz írnak ki. Ez így kényelmesebb. Ha lenne rá mód, hogy kiszólok, hogy ki akarok menni sétálni, akkor az úgy megint más lenne. De olyan sose lesz. Gyakorlatilag ez az egész rendszer úgy épül fel, hogy ha nekem azt mondják, hogy gyere ki a zárkából, akkor nekem ki kell mennem a zárkából, mert nem tudom én micsoda van, és plusz egy ilyen lehetőséget nem akarok senkinek adni, hogy rángasson.

Minden héten kétszer beszélek nagymamámmal. Ez kell is, jól elvagyunk. Neki ezzel jót teszek.

Hogy miért kelek fel minden reggel? Nekem a tévéműsorok, hülyén hangzik, de sokat jelentenek. És az sokat számít, hogy a jövő héten lesz a sorozat folytatása, meg lesz a Foci-EB, meg olimpia, mindig van valami kis előadás. Egyébként abszolút nincsen bennem az, hogy most fel kellene kötnöm magam. És még anyyi minden megváltozhat.

Az osztályvezető engedélyezte az élesztőt, a következő terv a lekváros bukta, azt fogjuk csinálni. Úgyhogy ez annyira feldobja a kedvet, hogy végre valami jó kis kaja.

Ha otthonról nem támogatna ugye a nagymamám, akkor az úgy halál lenne, tényleg. Ha egyszemélyes elhelyezésem lenne, és úgy maradna, akkor gond semmi. Nekem igazából – hülyén hangzik –, de nekem nem lenne túl nagy különbség a kintihez képest, én egykeként imádtam egyedül lenni. Jól el tudtam szórakozni, nekem igazából nem kellett senki sem. Voltam beszélőn, tök jól sikerült, nagyon jó volt találkozni vele. Hülyén hangzik, hogy feltöltődés, de tényleg nagyon jó volt. Jó volt látni. Jó volt az is, hogy tök jó erőben van, rosszabbra számítottam. Csak nekünk volt a beszélőnk, de nem engedélyezték az asztalít, csak a fülkést.

≧ ≦

Valakinek kellett egy zárkatárs, nem akart egyedül lenni, ezért minket a zárkatársammal simán szétszedtek. Illúzióromboló, hogy akármit csinálunk, gyakorlatilag nem tudjuk megváltoztatni azt a döntést, hogy visszakerüljünk egy zárkába. Konkrétan majdhogynem a csillagokat lehoztam az égről, a pszichológusnőnek, osztályvezetőnek, parancsnoknak írtunk, gyakorlatilag semmi nem talált semmi-fajta megértésre. Ismét bebizonyosodott, hogy aki rohadék, annak jó. Aki meg normálisan elvan, azzal meg kibabrálnak. Mikor átraktak a másik zárkatárshoz, akkor éreztem, hogy hú, tényleg börtönben vagyok. Teljesen ledominált. Előtte Sándorral (állandó zárkatárs) abszolút nem éreztem azt a börtönléggkört, teljesen normális ember, akivel kint is simán elbeszélgettem volna. Amikor kikerültem ebből az egész helyzetből, elgondolkodtam, hogy át kell gondolni a következő alkalommal, ha ilyen lesz, hogy mit fogok tenni. Akárkit is raknak be, vagy ő vagy én, de meg fogom ölni, tuti. Ha még egyszer belekergetnek ilyen helyzetbe, azt nem fogom még egyszer hagyni. Elvagyok nyugodtan, nem sok vizet zavarok, kiadok havonta egy kérelmi lapot, az is a vásárlás, de belekergettek egy ilyen helyzetbe. Rossz volt a hangulat, és az annyira rányomja a bélyegét a mindennapokra, hogy ezt így nem akarom. Mindenki van egy napi ritmusa, mi már 3 éve együtt vagyunk Sándorral, egy zárkán, és annyira hozzászoktunk a napi ritmushoz, teljesen megszokottá vált minden, és teljesen jól élhető mikroközösséget alkotunk.

A besorozási bérünk nekünk 16 ezer párszáz forint, annak a felét alpból elvesszük bűnügyi költségekre, és akkor marad a 8 ezer, abból még lejön a tartási költség meg a többi, és a végén marad az 1900 forint. Azért meg konkrétan nem fogok megmozdulni, akárki akármit is akar. Úgyhogy ilyen helyzet van most. Itt akkora feszültséget okoz, hogy van egy pár kaszt: az egyik, aki dolgozik és megéri neki – és a „dolgozik” idézőjelben, mert három takarító minnek egy körletre. Mások, akik dolgoznak, de nem kapnak érte semmit, csak lejárnak, és van a harmadik, a henyélő, aki nem dolgozik, és nem is fog. Az igazságtalanság mindenkit bánt...

≧ ≦

Azt hittem, hogy szeretem anyámat, de valójában nem. Fura, de nem hiányzik. Nagymamámmal nagyon jó kapcsolatban voltam, vagyok.

≧ ≦

(2016-ban újabb, kettős öngyilkosság történt a szegedi HSR-en, a tézsesek speciális körletén – a szerző)

Fura volt. Pont itt voltunk velük szemben, és amikor kiabáltak az örök, hogy »Gabi, gyere gyorsan, M. felkötötte magát!«. És akkor közben hallottuk, hogy »Sz. is kész!«, de már vele nem is foglalkoztak, csak a Viktorral. Hallottuk, hogy ment a lélegeztetés, meg adtak valami injekciót is. Fura, hogy a Viktor ilyen fiatalon döntött így, bár amit lehetett hallani, ugye neki nem sikerült azt elintéznie, amit nekünk sikerült: hogy ne vigyék le a bütorgyárba dolgozni. Őszintén, ő olyan vígan el lett volna. Ki akar lemenni idióta rabok közé, bezárva egy ketrecbe?

2017

Nem járok ki sehova, az rosszabb lenne. Most minek tudatosítani magamban azt, hogy börtönben vagyok? Tévénézés közben kikapcsol az ember, ha megy főzni az ember, dumálunk, kikapcsol az ember.

Én a közönnyel kint is olyan voltam, ha történt bármi negatív, vagy még akár pozitív dolog is, úgy voltam vele, hogy jön-jön, és akkor ezen lépünk túl. Hagyjuk, ez már megtörtént, ez itt is így van. Ami fura lételemem, ami bennem van alpból, azt nem kell játszanom, és ez itt bent nagyon jól jön szerintem. Ebben a helyzetben ez inkább erősség. Én ettől függetlenül nem éreztem magam annyira furának, az, hogy nem volt nekem sok barátom, nekem ez tök természetes volt. Ez így volt mindig, nem éreztem problémának.

Mindig valamilyen célja van az életünknek, és ha teljesítjük, akkor továbblépünk a következő szintre. Most az a kérdés, hogy én továbbléptem-e egy szintet, vagy pont ezzel zuhantam vissza. Itt konkrétan a bezártságra gondolok.

Nagyon kevés hiányzik rengeteg embernél, hogy azt mondják: Mi a frászt akartok? Most mit tudtok csinálni? Megverték? Akkor nyírjatok is ki! Most azon a szinten vannak, hogy minden mindegy, majd csak lesz valahogy. Vagy belenyugszik abba, ami történik. De a belenyugvás azért nem megy élete végig mindenkinek! Ki akar idiotákat mellett? Amúgy is nehéz ezt elfogadni, de nagyon pengeélen táncol az egész rendszer.

A Viktoréknak sem ment, ők ezt a megoldást választották, nem azt, hogy nekimennek az örnek. Itt a rendszernek az a szerencséje, hogy inkább ők adják föl így, mint a hajrá, minden mindegy.

Oda térek vissza, hogy most van az ítélet, amit vagy elfogad, vagy márpedig nem illeszkedik be sehogyan se, valahogy majd csak lesz. Ha valaki beilleszkedik, akkor hagyják békén szerintem, ha meg rángatják, akkor viseljék a következményeket. Nálam akkor biztos nem az lesz az első, hogy saját magamat kinyírom, akkor már tegyük be egy kicsit a rendszernek; ha tudok egy-két embernek álmatlan éjszakát okozni, akkor már rendben van.

Gyakorlatilag bárkit el lehet »kapni«, bocs, de magát is bedobják az örök a szobájukba, mintha ez olyan védett terület lenne. Pedig onnan tényleg se ki, se be, onnan nincs menekvés.

2018

Vannak ezek a szigorítások, ez a tízórás lámpaoltás. Ami a legrosszabbul érint, hogy ez az összes sorozatom végét jelenti, amit néztem. Meg a főzés, az most nincs, és eléggé hiányzik.

Itt az a megszokott trend a szegedi HSR-en, hogy egy ideig van munka, és utána leadnak minket. Ez régebben úgy működött, hogy három hónapig van munka, egy hónapig nincsen, aztán megint három hónap. Most az utóbbi időben úgy működött, hogy hét hónapig volt munka és most leadtak mindenkit, de én megkaptam a takarítói állást. Úgyhogy most itt kint sóprögetek: 'feltörtem'.

≧ ≦

Édesanyám testvéréék lennének azzal megbízva, hogy értesítsenek engem, ha történik valami a nagyimmal. De ők továbbra sem óhajtanak semmiféle információt közölni. Ők azért kapták meg a nagymamám házát meg örökségét, mert ezt vállalták, de továbbra se hajlandóak rá.

≧ ≦

Az öt év, mióta itt vagyok Sándorral (zárvatárs), mintha semmi se lett volna, jól elvagyunk. Abban látom az egyetlen veszélyt, hogy minket is szétszednek.

Ha így maradna minden, mint ahogy most van – persze 32 évesen azt mondani, hogy bármедdig, azt így nem lehet egyértelmű –, talán csinálnám. Bár párszor elgondolkoztam azon, hogy a B.-nek most milyen szerencsés helyzete van. Neki nem kell törődnie azzal, hogy hogyan nyírja ki magát, egy éve van maximum hátra.⁴ Úgyhogy irigylésre méltó helyzetben van. Egyértelmű, hogy mindenkinek ez lesz a sorsa előbb-utóbb, az a kérdés, hogy mennyire kényszerítenek rá, hogy előrébb hozzuk ezt az időpontot, de ez meg a rendszeren múlik...

Most 7 éve vagyok bent, hét és fél így utólag nagyon hamar eltelt. De benne élni, azért úgy nehezebb. Bár az az igazság, hogy nekem a napok is nagyon gyorsan telnek. Egy hibernációhoz közeli állapotban vagyok. És azzal pörögnek a napok. Konkrétan, úgy hogy... gyakorlatilag ez főzési lehetőségünk az nulla... úgyhogy és nem is lesz változás, ahogy látom a jelenlegi helyzetet. Legalábbis én nem hallottam, ami pozitív lenne...

≧ ≦

Nagymamámmal hetente egyszer beszélünk. A telefon heti tíz perc 800 forintért. Levelet már nem írok, mert nehezen látja.

Ha én akárkit látnék itt elesni, és az a kérdés, hogy akkor éreznék-e bármiféle rossz érzést emiatt, akkor azt mondanám, hogy nem. De kárörömöt sem egyébként. Csak közönyt.

⁴ B. J. 2019-ben halt meg tüdőrákban a Szegedi Fegyház és Börtönben.

A suliban lett volna rá alkalom: ha valakivel mondjuk valami baj történt, ha eltört a keze kosarazáskor, én simán továbbmentem és játszottam volna tovább, mert jól ment a játék. De a két gyilkossággal kapcsolatban viszont, amit elkövettem, pont az ellenkezője volt: minél előbb szerettem volna befejezni. Hogy minél előbb vége legyen, és hogy ne fájjon neki, lezárni azt az egész cselekményt, magát az ölést. Amikor már egyértelműen fölfogja az ember, hogy milyen hülye vagy, mit teszel, mit csinálsz, de..., de akkor viszont már legyen minél előbb vége. Mert nincs visszaút.

Értelemszerűen persze sok minden benne van, a lebukástól való félelem is. Tehát közben az empátián agyalok. Nagyapám rosszul lett, a tüdeje bevizesedett, plusz a vércukra leesett. A lényeg, hogy ott gyakorlatilag nekem kellett felhívnom a mentőket, mert nagyim, anyám bepánikolt. És én, mint egy ilyen robot, gyorsan, hogy nagyapámmal van probléma, hogy hol vagyok, ki vagyok én és mi lett, a lényeg, hogy fura módon – nagymamám, aki ezt hallotta és ezt pozitívan értékelte, hogy ennyire higgadt tudtam maradni. Most úgy gondolom, lehet, hogy akkor ez már egy jel volt, hogy valami hiányzik belőlem. Még hogyha akarnék, se, nem tudok tenni ez ellen. Számomra az a fura, hogy meg tudnám játszani, de nem vagyok ilyen megjátszós.

Szerintem kivételes helyzetben voltam, mert engem szerető család vett körül. Ott voltak a nagyszüleim, főleg a nagymamám, akitől megkaptam azt a szükség szeretet, amit egyébként láttam, hogy normális.

Hála istennek a bezártsággal engem nem tudnak megtörni. Engem, ami kimondottan zavar, az a netes világból kimaradni. Meg néha egyébként az a rossz vagy fura, hogy fölhívom nagyimat és akkor mondja, hogy az unokatestvéreim megnősülnek, felesége lett, férje lett, új autót vettek, elmentek nyaralni egyet Görögországba, tehát olyan dolgokról érzem, hogy lemaradok, ami az élet lett volna mindenkinek és azért ez kár. Ezt megélném én is.

2019

Ma voltam sétán, igaz, hogy ez csak egy félórás séta volt, és csak azért, hogy kirázzam a pokrócot, de az öt éves fogadalmat megszegtem. 2014-ben voltam utoljára. Semmiféle pozitív életézés nem kerített hatalmába ezáltal.

A mi elhelyezésünk soha nem stabil. Bármilyen elképzelhető, de ezen már nem aggodok, megvan erre a tervem, hogy fogom megoldani, kezelni ezt a szituációt. Akárki is legyen ott, nem fogok még egyszer belemenni abba, mint ami volt, hogy elraktak és ígérték, hogy csak kis ideig, de nem úgy lett. Azt veszem észre, hogy nem tudják, hogy mi az a tényleges életfogytiglan. Tehát beszélnek róla, de fogalmuk sincsen.

Tavaly decemberben meg is halt a nagymamám, úgyhogy most már aztán nincs, ami visszatartson.

Csak januárban tudtam meg, mert akinek közölnie kellett volna, az a rokon, akire azért lett a ház ráíratva, cserébe, hogy engem értesítsen, ezt késve tette meg. Temetés után. Írták, hogy »többet ne keressél minket« – mintha kerestem

volna őket bármikor is. De hogy ezt így megcsinálták, hogy nem értesítettek, semmi, hogy meghalt a nagyim, mert az egyedüli egyenesági leszármazott vagyok – engem kellett volna. Engem nem értesítettek, letagadtak, és ezért ugye nem is volt semmiféle hagyatéki eljárás satöbbi, mindenből ki lettem így hagyva. Nagynak tudom, hogy volt pénze egyébként, azt nekem akarta adni. Persze, erről nem tud senki semmit se.

Eddig se volt igazából túl sok minden, eddig is egyetlen ok tartott vissza bármitől is, hogyha így vesszük: hogy a nagyim ott kint látta volna a tévében, hogy hűha, valószínűleg az unokája, akinek bízik az ártatlanságában – mert ő bízott bennem, hogy az mit csinál a börtönben, ott is ajaj –, rosszul jött volna le.

Azzal tisztában kell lenni, hogy nagyimnak, valljuk be, nagy szenvedés volt az utolsó nyolc év. Amióta bekerültem. Nekem fáj és hiányzik az, hogy nem hívhatom föl, de neki ez szenvedés volt, én ezt tudom.

Most már benne lehetek a hírekben, és azt is tudom, hogy nem én fogok elköszönni. Úgyhogy így vagyok vele. Tudom, hogy furcsa ezt így mondani, de semmiféle lelkiismeret-furdalást nem okozna. Abszolút nem érdekelne. Ha most csak a saját érdekemet nézzük, akkor az a tizenöt, vagy éppen tízezer forint, amit kaptam minden hónapban, az bár eltűnt, de a felelősség és a könnyedebb lét viszont feledteti ezt az összeget, amit kaptam.

Faterék ugye igazából eldöntötték, hogy nem tartják velem a kapcsolatot, ezzel nincs is semmi probléma, innentől kezdve az a rész is konkrétan a semmibe veszett, úgyhogy itt tartunk...

Nem gondolok sokat nagymamámra. Nagyon fura volt egyébként, hogy amikor a zárkatársam megtudta, hogy meghalt nagyim, akkor ő sírt. Konkrétan azon érzékenyültem el, hogy ő hogyan fogadta ezt a hírt, és rossz is volt látni, hogy egy normális ember normális érzéssel... Így kéne, vagy ehhez hasonló érzéseket kellene akkor, abban a pillanatban éreznem minimum... Miközben neki igazából az én nagymamámhoz semmi köze, és mégis elsírta magát, ez így rossz volt. Nem vagyok autista, de tök fura, hogy egy-két dolog teljesen passzol.

2020

Nem gondolkozom azon, hogy milyen jó lenne most telefonálni. Nagyon könnyen el tudom engedni. Több dolgot is az életben. Igazából a tévéműsorok meg a sportműsorok visznek így tovább, meg a főzés.

Ami különleges, egy plusz főzés, az a főzőszakörnek nevezett valami, amikor olyan cuccokat kapunk meg a bv. intézet által biztosítva, amiket mi rendeltünk meg.

Elviselhető, elfogadható, túlélhető ebben a formában. Meg hát még csak 34 vagyok. Sokszor úgy vagyok vele, ha már kihúztam 8 évet, basszus, akkor most hagyjam abba? Most még nem.

Nehéz, persze. De, mondom, erre nem is vagyok rákényszerítve. Most így lebegünk.

Az az igazság, hogy a mi kis életünket ez a főzőszakör annyira föl tudja dobni, hogy csak na.

Az utóbbi időszakban egy dolog volt felkavaró; ahogy most így beszélgettünk és végiggondolom, az a kamera. A kamera az körülbelül a plafontól egy olyan 20 centire van fönt, és olyan szögben áll, hogy a végére rá lehet látni és eléggé megalázó, de aztán ezen is túlléptünk.

Én saját magamban úgy intézem el, ez kell nektek, akkor dafke, attól függetlenül persze fura, azért mégis inkább az emberi mivoltban még jobban azt akarják kifejezni, hogy állatok vagyunk. Hát, haladunk a vég felé. Csak az a kérdés, hogy milyen gyorsan...

Kérdések (konklúzió helyett)

Lehet-e érteni azt, aki emberölést követ el? Meg lehet-e érteni az indítékot, az érzést, a magatartást?

Azok között, akik tényleges életfogytig tartó ítéletüket töltik, vannak olyanok, akiknek önmagukról, másokról és a bűncselekményről való vélekedésük, gondolataik és érzelmi viszonyuk idővel alakul, egyre inkább megváltozik. Vannak olyanok is, akiknél hosszú évek alatt sem következik be értelmezhető változás.

Jelen dolgozatban az elítélt személyében az utóbbi típus rajzolódik ki. Három emberölést szándékozott elkövetni, a módszer mindhárom esetben az áldozat bekövetkező haláláig folyamatosan kitartó késszúrások sorozata. A háromból két esetben valósult meg az ölési cselekmény. Egyikhez sincs detektálható érzelmi viszonyulása a mai napig sem. Önmagával nem sikerült végeznie a gyors beavatkozás következtében. Élete percekben múlt.

Lehet-e érteni az érzéketlenséget? Meg lehet-e érteni egy embert, aki érzelmek nélkül él?

A férfi az évek során több alkalommal nyilatkozott úgy, hogy ő nem feltétlen akarna szabadulni. Számára megfelelne, hogy élete végéig magánzárkába zárják, ha kapna egy számítógépet videójátékokkal, amivel korlátlanul játszhat.

Egyetlen kapcsolattartója, nagymamája halála után úgy érezte, ezután senkinek nem tartozik felelősséggel, nem kell megfelelnie. Azt tesz, amit jónak lát, és mindent csak a saját jól felfogott érdekében.